

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

INFORMACIJA

**o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj - avgust/kolovoz 2017. godine**

Sarajevo, oktobar/listopad 2017. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni i vanjski sektor.....	4
1.1. Kretanje industrijske proizvodnje i vanjskotrgovinske razmjene.....	4
1.2. Platni bilans BiH.....	7
1.3. Tržište rada.....	8
2. Javne finansije.....	10
2.1. Indirektni porezi u BiH.....	10
2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH.....	11
2.3. Servis vanjskog duga.....	12
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	12
3.1. Cijene.....	12
3.2. Monetarni sektor.....	13
3.3. Bankarski sektor.....	14
3.4. Berze u BiH.....	15
4. Strane direktne investicije.....	17

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Kao što je to bio slučaj i tokom prethodnih godina vanjsko okruženja predstavljalo je strukturalnu odrednicu kada su u pitanju ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini. Povećanja ekonomske aktivnosti u zemljama EU koje se manifestovalo kroz viši nivo ekonomskog rasta u odnosu na prethodnu godinu pozitivno se odrazilo na ekonomska kretanja u regionu i u konačnici i na samu Bosnu i Hercegovinu. Tako je ekonomski rast na nivou ukupne EU 28 u drugom kvartalu iznosio 2,4%, dok su stope rasta u zemljama koje su glavni trgovinski partneri iznosile: Njemačka 2,1%, Italija 1,5%, Austrija 2,9%, Slovenija 5,2%, Hrvatska 3,4%, a ekonomski rast u Srbiji je bio nešto slabiji u odnosu na prethodnu godinu i iznosio 1,3%. Trenutno raspoloživi kratkoročni indikatori kao što je povećanje proizvodnje u prerađivačkoj industriji u EU28 od 2,7% za period januar- juli, te rekordan nivo indeksa poslovnog povjerenja ESI-Economic Sentiment Index od 111,9 (najviši nivo u posljednjih 10 godina) u augustu ukazuju na to da je visok nivo ekonomske aktivnosti nastavljen i u trećem kvartalu.

Po svemu sudeći, na osnovu kratkoročnih ekonomskih indikatora može se zaključiti da je ekonomski rast u Bosni i Hercegovini iz prvog polugodišta (K1:2,7%, K2: 1,7%) nastavljen i tokom trećeg kvartala 2017. godine. Prema podacima BHAS-a o povećanju proizvodnje, dvocifrenom rastu izvoza kao i pokazateljima o povećanju ukupnog broja zaposlenih lica od 2,3% i porastu kredita nefinasijskim preduzećima od 7,7% može se zaključiti da se rast ukupne agregatne ponude nastavlja i tokom trećeg kvartala. Potrebno je također istaći da iako pokazatelji vanjskotrgovinske robne razmjene ukazuju na nominalno povećanje vanjskotrgovinskog deficita, deflacionisanjem istog se može zaključiti da uticaj vanjskotrgovinskog bilansa na ekonomski rast bio pozitivan i predstavljao ključnu determinantu ostvarenja istog.

S druge strane, čini se da je ovo povećanje ekonomske aktivnosti na strani ponude djelimično bilo praćeno i povećanjem domaće tražnje u okviru sektora stanovništvo i preduzeća kroz potrošnju i investicije. Porast broja zaposlenih lica, povećanje neto poreskih prihoda od indirektnih poreza od oko 5%, te uvoza potrošnih dobara od 5,7% ukazuju na porast finalne potrošnje. Kad su u pitanju pokazatelji investicija, na osnovu trenutno raspoloživih pokazatelja BHAS-a se ne može sigurno utvrditi njihov doprinos ekonomskom rastu obzirom da pokazatelji kreditnih plasmana i uvoza kapitalnih ukazuju na porast, dok podaci o građevinskim radovima iz drugog kvartala ukazuju na smanjenje istih u odnosu na isti period prethodne godine.

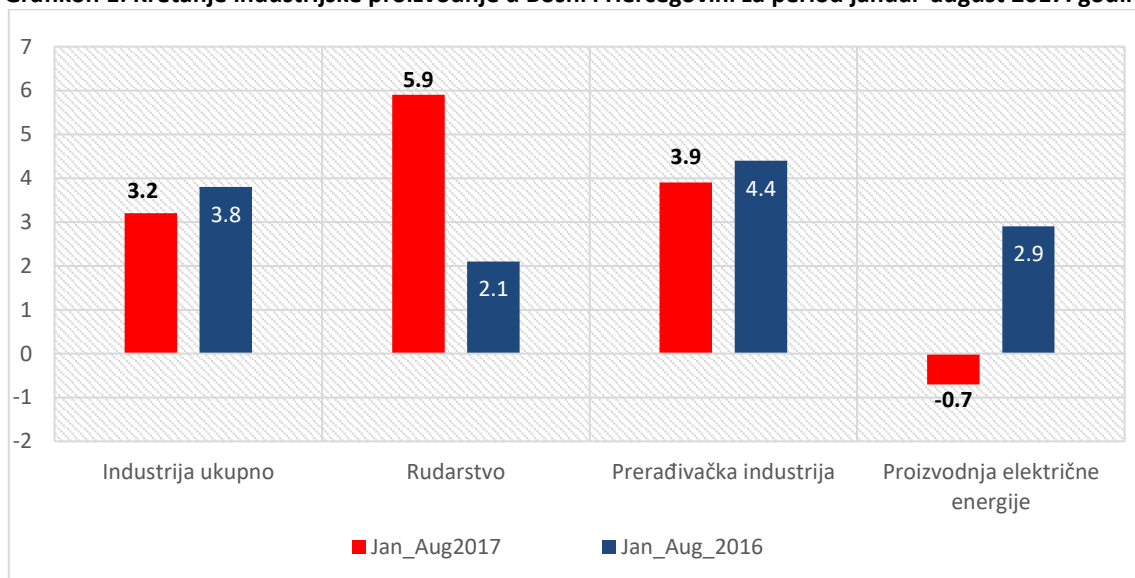
1. Realni i vanjski sektor

1.1 Industrijska proizvodnja i vanjskotrgovinska robna razmjena

Tokom augusta 2017. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta ukupne ekonomske aktivnosti a samim tim i industrijske proizvodnje. Tako je prema podacima BHAS-a desezonirani rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u augustu u odnosu na prethodni mjesec iznosio 0,8%, dok je povećanje na nivou perioda januar-august 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine iznosilo 3,2%.¹ Posmatrano po sektorima pozitivan doprinos je ostvaren u domenu prerađivačke industrije i sektora rudarstvo u okviru kojih su ostvarena povećanja proizvodnje od 3,9% odnosno 5,9%. Prerađivačka industrija koja ima visok stepen izvozne orijentacije i učešće u ukupnoj industriskoj proizvodnji od 65,6% uglavnom ovisi od vanjskim kretanjima. Tako su zahvaljujući povećanju izvozne tražnje i izvoznih cijena najviše stope rasta i doprinosi rastu zabilježeni u okviru gotovih metalnih proizvoda 11,2%, hemijskih proizvoda 14,3%, tekstilnih proizvoda 18,5%, te električne opreme i mašina od po 12%. S druge strane, najznačajnija smanjenja proizvodnje su registrirana u proizvodnji namještaja 20% i građevinskog materijala 14%. U okviru sektora rudarstvo povećanja proizvodnje su registrirana u proizvodnji uglja i lignita 7,4% i ruda metala 1,1%, dok je proizvodnja u rudnicima ostalih ruda smanjena za 0,6%.

S druge strane, u okviru sektora za proizvodnju električne energije došlo je do smanjenja proizvodnje od 0,7% što je posljedica pada proizvodnje u hidroelektranama, dok je proizvodnja u termoelektranama uvećana u odnosu na isti period prethodne godine. Sektorski pregled kretanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za periodu januar-august 2017. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 1: Kretanje industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za period januar-august 2017. godine

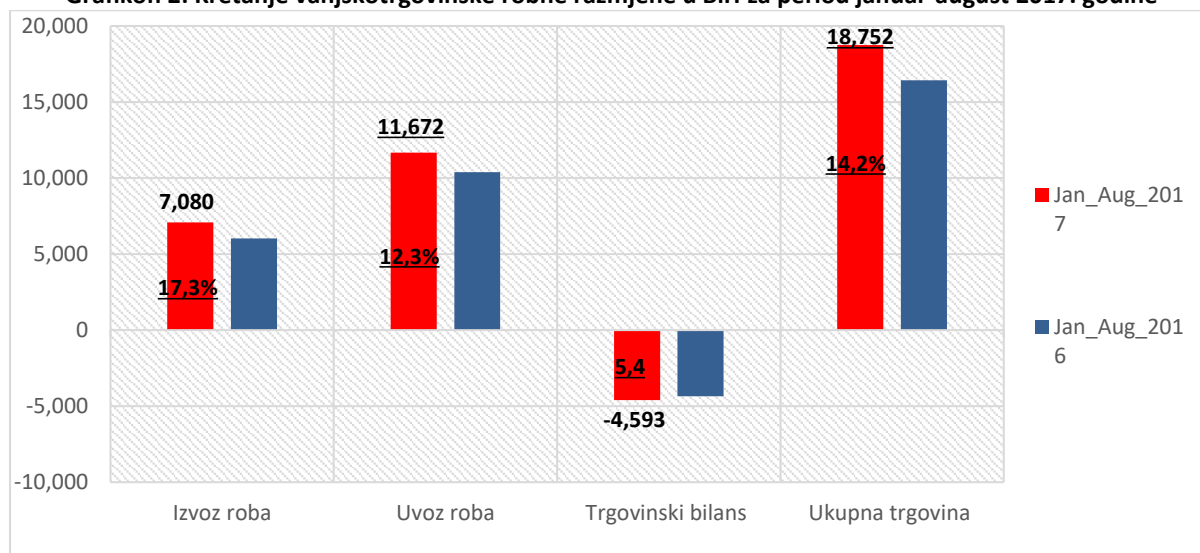
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za august 2017. godine", 25.09.2017.

Vanjskotrgovinska robna razmjena u BiH

Positivna kretanja vanjskom okruženju i povećanje proizvodnje u okviru bh. industrije pozitivno su se reflektovala na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u BiH. Tako je u periodu januar-august 2017. godine u BiH došlo do povećanja ukupne robne razmjene, izvoza i uvoza roba po dvocifrenim stopama rasta, dok je vanjskotrgovinski robni deficit u nominalnom smislu uvećan, a pokrivenost uvoza izvozom poboljšana. Međutim, potrebno je također istaći da je tokom posmatranog perioda došlo do značajnog povećanja izvoznih i uvoznih cijena tako da su realna povećanja ovih vanjskotrgovinskih indikatora u odnosu na nominalna bila nešto niža.

Grafikon 2: Kretanje vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH za period januar-august 2017. godine

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Od početka 2017. godine bh. robni izvoz iz mjeseca u mjesec konstantno je bilježio dvocifrene stope rasta. Tako je i augustu 2017. godine u Bosni i Hercegovini zabilježena veoma impresivna stopa rasta od 20,4% u odnosu isti mjesec prethodne godine. S druge strane, posmatrano na nivou perioda januar-august 2017. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila vrijednost izvoza roba od 7,080 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 17,3% u odnosu na isti period prethodne godine.² Međutim, prilikom interpretacije ovih dosta impresivnih stopa rasta potrebno je imati u vidu da je tokom posmatranog perioda došlo i do povećanja cijena pojedinih izvoznih proizvoda što je u određenoj mjeri rezultiralo ovako visokim stopama rasta. Tako je prema posljednjem raspoloživom istraživanju izvoznih i uvoznih cijena BHAS-a za prvo polugodište 2017. godine ukupni indeks izvoznih cijena povećan za 4,2% u odnosu na isti period prethodne godine.³ Posmatrano pojedinačno po proizvodima najznačajnija povećanja cijena registrirana su u okviru energenata i metala.

Ako se bh. robni izvoz posmatra po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim tim i doprinos rastu izvoza registrirana su u okviru izvoza električne energije 59%⁴ i aluminijuma 35%, a zajednički doprinos ove dvije kategorije u ukupnom rastu izvoza roba iznosio 3,5 p.p. Pored ovih proizvoda povećanja izvoza su zabilježena u okviru izvoza kokska gdje je izvoz udvostručen a doprinos rastu je iznosio preko (1,2 p.p), zatim sekundarnih sirovina 50% (0,9 p.p), anaorganskih hemijskih proizvoda 20,4% (0,9 p.p),

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom august 2017. godine", 20.09.2017. godine.

³ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, IV-VI 2017", 21.08.2017. godine.

⁴ Prilikom interpretacije pokazatelja o izvozu električne energije potrebno je imati na umu da je tokom posmatranog perioda ukupna proizvodnja smanjena, uvoz iste udvostručen (vrijednosno u KM) a cijena značajno povećana.

električne opreme 35% (0,7 p.p) i metalnih proizvoda sa identičnom stopom rasta s tim da je doprinos rasta u ovoj kategoriji iznosio (0,5 p.p). S druge strane, ako se posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vrijednost bh. izvoza na tržište zemalja EU iznosila je 5,1 milijardu KM što predstavlja 72% ukupnog bh. robnog izvoza i povećanje od 15,3%. Izvoz roba na tržište zemalja CEFTA-e iznosio je 1,146 milijardi KM što čini 16,2% ukupnog bh. robnog izvoza i više je za 32,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po zemljama, najznačajnija povećanja izvoza ostvarena su prilikom izvoza u države regiona Hrvatsku i Srbiju gdje su ostvarena povećanja izvoza od 27,5%, odnosno 39,8%, tako da se može reći da su povećanja izvoza roba na tržišta ove dvije zemlje najviše doprinosila ukupnom povećanju bh. robnog izvoza tokom posmatranog perioda. Pored ovih zemalja tokom posmatranog perioda došlo je do povećanja izvoza u Sloveniju i Austriju po identičnoj stopi rasta od 23%, zatim Njemačku i Italiju od 5% odnosno 7,5%.

Povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji rezultiralo je i povećanjem domaće tražnje što se odrazilo na bh. robni uvoz, obzirom da se dobar dio potrošnje, investicija i izvoza (uvoz radi izvoza) snabdjeva iz inostranstva kroz uvoz roba. Rast robnog uvoza nastavljen je i tokom augusta 2017. godine pri čemu je registrirana stopa rasta iznosila 15,6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Tako je ukupni bh. robni uvoz na nivou perioda januar-august 2017. godine dostigao vrijednost od 11,672 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 12,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, baš kao što je to bio slučaj kod povećanja robnog izvoza prilikom interpretacije nominalnog povećanja uvoza roba treba imati u vidu prisustvo cjenovnog efekta koji je bio čak i izraženiji u okviru bh. robnog uvoza i iznosio je 6,9%.

Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja uvoza su registrirana u okviru uvoza kamenog uglja i električne neregije gdje je ostvareni uvoz vrijednosno udvostručena a doprinosi rasta su iznosili (1,5 p.p) odnosno (1 p.p), rafinirane nafte i njenih derivata 23,7% (1,3p.p), motornih vozila 15,1% (0,8 p.p) i sirovog aluminijuma 42,9 (0,6 p.p). Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, u periodu januar-august 2017. godine vrijednost ostvarenog uvoza roba iz zemalja EU iznosila je je 7,1 milijardu KM što predstavlja 61,1% ukupnog bh. uvoza roba i povećanje od 10,7%. Uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio je 1,4 milijarde KM što je oko 12,6 % ukupnog bh. uvoza roba i više je za 10,8% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, posmatrano po zemljama najviše stope rasta uvoza registrirane su prilikom uvoza iz Austrije 13,6%, Slovenije 12,2%, Rusije 11,8%, Hrvatske 11,3%, Srbije 9,2%, Italije 8,6%, Kine 7,3%, i Njemačke 4,5%. Intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom u periodu januar-august 2017. godine rezultiralo je i povećanjem vanjskotrgovinskog robnog deficita za 5,4% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je njegova nominalna vrijednost iznosila 4,5 milijardi KM. Posmatrano po proizvodima, povećanju deficita su najviše doprinijeli kameni uglj (3,6 p.p), nafta, naftni derivati nafte (3 p.p), te motorna vozila (1,8 p.p.). Potrebno je također istaći da je u periodu januar-august 2017. godine u BiH došlo do poboljšanja ukupne pokrivenosti uvoza izvozom za 2,6 p.p, koja je tokom prvih 8 mjeseci 2017. godine iznosila 60,7 %. Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-august 2017. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 1: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH prema HS klasifikaciji za period januar-august 2017.godine

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema hamonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan_Aug_2016	Jan_Aug_2017	2017/2016 promjena %		Jan_Aug_2016	Jan_Aug_2017	2017/2016 promjena %		Jan_Aug_2016	Jan_Aug_2017	2017/2016 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
UKUPNO	6035	7080	17,3	17,3	10393	11672	12,3	12,3	-4358	-4593	5,4	5,4	60,7%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	94	100	6,3	0,1	300	323	7,7	0,22	-206	-223	8,3	0,39	30,9%
2 PROIZVODI BILNOG PORIJEKLA	167	203	22,1	0,61	502	547	9,0	0,43	-335	-343	2,5	0,19	37,2%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILNOG	80	101	25,8	0,34	123	158	28,2	0,33	-43	-57	32,6	0,32	63,9%
4 PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	236	242	2,5	0,10	963	997	3,5	0,33	-726	-755	3,9	0,64	24,3%
5 PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	434	641	47,7	3,43	1261	1687	33,8	4,10	-827	-1046	26,4	5,02	38,0%
6 PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	466	611	31,0	2,39	1056	1092	3,4	0,35	-590	-481	-18,4	-2,49	53,9%
7	207	235	13,6	0,47	703	756	7,5	0,51	-495	-520	5,0	0,57	31,2%
8 KOŽA I KRZNO	95	137	44,9	0,71	304	328	8,0	0,23	-209	-191	-8,8	-0,42	41,8%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	470	508	8,1	0,63	156	168	7,6	0,11	314	340	8,4	-0,60	303,0%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	174	173	-0,7	-0,02	266	268	0,8	0,02	-92	-96	3,6	0,08	64,4%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	336	367	9,5	0,53	703	776	10,4	0,70	-367	-409	11,3	0,95	47,3%
12 OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	454	464	2,1	0,16	216	221	2,5	0,05	238	243	1,7	-0,09	209,7%
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH	39	55	42,6	0,27	230	233	1,3	0,03	-191	-177	-7,1	-0,31	23,7%
14 BISERI, PLEMENTI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO BAZNI METALI I PROIZVODI	8	8	-8,3	-0,01	10	11	15,8	0,01	-1	-3	200,0	0,05	70,0%
15 OD BAZNIH METALA MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI	693	843	21,6	2,48	1424	1601	12,4	1,70	-731	-758	3,7	0,62	52,7%
16 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	213	217	1,7	0,06	762	841	10,3	0,76	-549	-624	13,7	1,72	25,8%
17 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	17	18	6,0	0,02	140	140	0,1	0,00	-123	-122	-0,7	-0,02	12,8%
18 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	92	101	9,9	0,15	6	9	55,4	0,03	86	92	6,9	-0,14	1162,1%
19 RAZNI PROIZVODI	742	800	7,8	0,95	253	269	6,0	0,15	489	531	8,7	-0,97	297,5%
20 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I	0	0	-48,9	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	155,8%
21 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

1.2. Platni bilans Bosne i Hercegovine

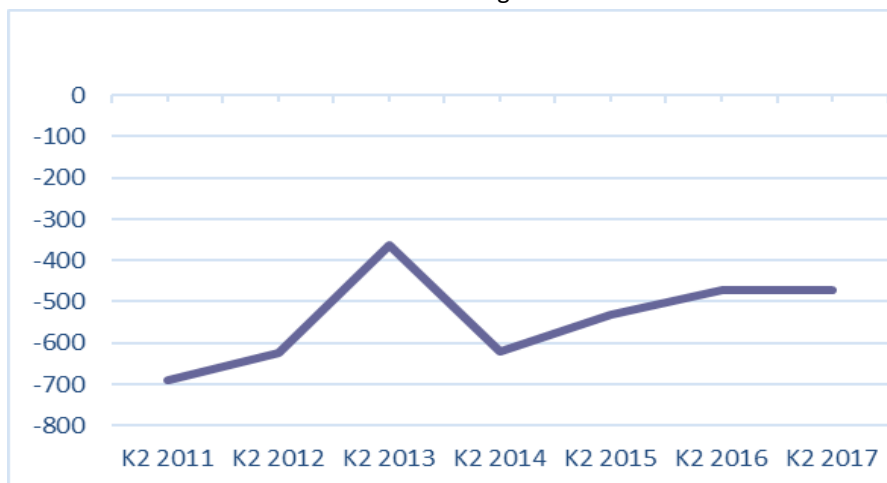
Posmatranjem drugog kvartala 2017. godine se može primjetiti da je u ovom kvartalu deficit tekućeg računa nominalno ostao isti kao i u drugom kvartalu prošle godine (473 miliona KM)⁵.

Karakteristika ovog perioda je da deficit TR nije u potpunosti pratio kretanje vanjskotrgovinskog deficita (koji je porastao za 3,3%) kako je to uglavnom bilo u prethodnom periodu.

Izvoz roba i usluga, u posmatranom periodu, bilježi rast od 13,8% uz istovremeni porast uvoza roba i usluga od 10,2%.

⁵ Izvor podataka: Centralna banka BiH

Grafikon 3: Deficit tekućeg računa BiH u K2

Izvor: Centralna banka BiH

Tekući prilivi novca u drugom kvartalu 2017. godine su porasli za 7,1% (K2/K2⁶). Najveći doprinos ovom porastu došao je od priliva novca domaćinstvima za 8,5%. Ovaj rast je predstavljao produkt porasta doznaka građana iz inostranstva za 28 miliona, rasta kompenzacija zaposlenih bh rezidenata u inostranstvu za 29 miliona, porasta socijalnih beneficija iz inostranstva za 31 miliona KM i ostalih tekućih transfera iz inostranstva za 6 miliona KM.

U periodu K2/K2 je istovremeno došlo do povećanja odliva novca u inostranstvo za 12,7%. Ovom porastu najviše je doprinio rast odliva u sektoru nefinansijskih preduzeća, tačnije porast dohodka na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima za 145 miliona KM (od čega se 47% odnosi na rast dividendi od direktnih i portfolio investicija dok 53% predstavlja porast reinvestirane dobiti od direktnih investicija).

U drugom kvartalu 2017. godine deficit tekućeg računa je najviše finansiran povlačenjem strane aktive (bh ulaganja u inostranstvu) u iznosu od 123 miliona KM, povećavanjem obaveza prema inostranstvu za 423 miliona KM (u koje ulaze otplata duga od 140 miliona, sredstva trgovinskih kredita 139 miliona KM te strana ulaganja u vlasnički kapital BiH u iznosu 141 miliona KM) te sredstvima deviznih rezervi od 260 miliona KM.

1.3. Tržište rada

Ukupna radna snaga u BiH u julu 2017. godine smanjena je za 1,4% g/g uz povećanje broja zaposlenih lica od 2,3%. Broj zaposlenih lica u posmatranom mjesecu iznosi 748,2 hiljada.⁷ U gotovo svim područjima djelatnosti registrovano je povećanje broja zaposlenih lica. Najveća međugodišnja stopa rasta broja zaposlenih lica u julu 2017. godine bila je u područjima djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije i ostalih uslužnih djelatnosti.⁸ Ipak, najznačajniji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica bio je u oblasti industrijske proizvodnje i trgovine. U posmatranom mjesecu broj zaposlenih lica u području djelatnosti prerađivačke industrije veći je za 4,6% g/g, a u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala veći je za 2,2% g/g.

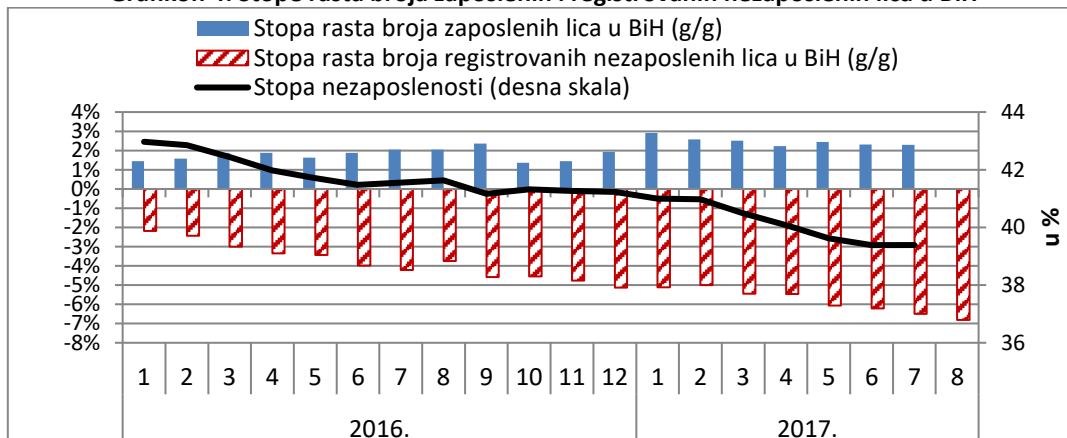
⁶ K2/K2 predstavlja poređenje drugog kvartala 2017. godine u odnosu na drugi kvartal 2016. godine

⁷ Privremeni podatak. Izvor: BHAS. Broj zaposlenih lica za mjesec avgust 2017. godine nije bio objavljen u periodu izrade Informacije.

⁸ Umjetnost, zabava i rekreacija 8,3% i ostale uslužne djelatnosti 7,7% g/g.

U avgustu 2017. godine broj registrovnih nezaposlenih lica u BiH smanjen je za 6,8% u odnosu na avgust prethodne godine i iznosi 485,1 hiljada. Stopa registrovane zaposlenosti u julu 2017. godine je iznosila 39,4% i u odnosu na prethodni mjesec nije se mijenjala, ali je u odnosu na juli 2016. godine smanjena (2,2 p.p.).

Grafikon 4: Stope rasta broja zaposlenih i registrovanih nezaposlenih lica u BiH

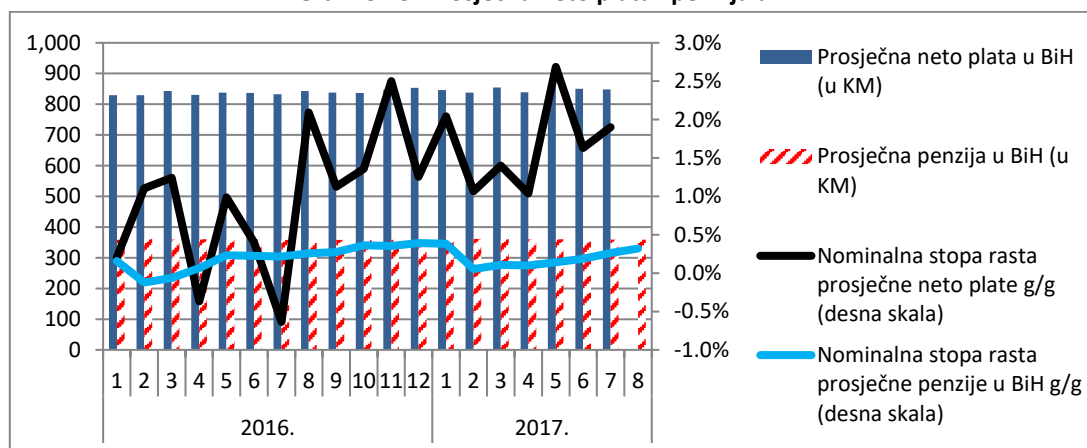

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

Prosječna neto plata⁹ u julu 2017. godine iznosila je 849 KM i veća je za 1,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, uz realni rast od oko 1% zbog inflacije u posmatranom mjesecu. Iako je u gotovo svim područjima djelatnosti zabilježen međugodišnji rast neto plata, najveće stope rasta bile su u područjima stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (15,3% g/g), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (9,3% g/g).

Broj penzionera nastavio se postepeno uvećavati u avgustu 2017. godine (1% g/g), i iznosi 669,5 hiljada. Istovremeno prosječna penzija u BiH nije se značajno mijenjala uz nominalni rast od 0,3% g/g, ali je realni rast prosječne penzije bio negativan (-0,3%). Prosječna penzija u BiH iznosi 360 KM.¹⁰ Najniže penzije u oba bh. entiteta ostale su nepromijenjene u odnosu na prethodni mjesec.¹¹

Grafikon 5: Prosječna neto plata i penzija u BiH

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

⁹ Podaci o prosječnoj neto plati za avgust 2017. godine nisu bili dostupni u periodu izrade Informacije.

¹⁰ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

¹¹ Najniža penzija u FBiH iznosi 326,2 KM (odnosi se na 20. godina radnog staža), a u RS 174,4 KM (penzijski staž od 15. godina).

2. Javne finansije

Za prvih sedam mjeseci, na BiH nivou je ukupno prikupljeno oko 9,3 milijarde KM javnih prihoda ili 8,9% g/g. Od tog iznosa oko 49,3% se odnosi na prihode od indirektnih poreza, a 50,7% na prihode od direktnih poreza, doprinosa i ostalih prihoda u nadležnosti entitetskih poreskih uprava.

2.1. Indirektni porezi u BiH

Naplaćeni prihodi. U periodu januar - avgust 2017. godine, prikupljeno je oko 4,6 milijardi KM bruto prihoda od indirektnih poreza (7,5% g/g). Kao, i u ranije posmatranim periodima, i dalje je prisutno povećanje povrata sa jedinstvenog računa (19,2% g/g). Međutim, uprkos navedenom rastu povrata, ukupno prikupljeni neto prihodi u istom poeriodu su povećani za 5,2% g/g.

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2017	jan-avg 2016	jan-avg 2017	jun 2017	jul 2017	avg 2017
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	3,0	7,5	6,9	13,2	10,7
Povrati	18,5	-1,3	19,2	30,9	16,1	19,0
Neto prihodi - prikupljeno	81,5	3,9	5,2	2,1	12,6	9,1
<i>PDV</i>	49,9	4,6	4,6	0,6	9,3	6,6
<i>Carine</i>	3,8	-0,3	10,8	11,5	5,7	14,2
<i>Akcize</i>	21,8	1,4	5,1	5,9	18,1	11,3
<i>Putarine</i>	5,5	11,4	9,3	15,5	12,6	10,0
<i>Ostali prihodi</i>	0,3	0,2	1,4	8,9	10,2	6,4
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,0	9,2	-14,1
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	2,7	5,7	8,8	12,5	24,7
Minimalne rezerve	18,9	-1,4	18,1	25,1	17,1	30,7
Budžeti	81,8	3,6	3,2	5,4	11,5	23,5
Servisiranje vanjskog duga	11,7	11,5	33,8	10,5	95,2	3,8
<i>FBiH</i>	7,5	10,3	34,4	10,3	100,9	1,6
<i>RS</i>	4,1	13,5	32,8	10,8	85,9	8,0
<i>BD</i>	0,0	56,0	28,9	-9,3	54,5	13,1
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	69,4	2,7	-0,6	4,0	5,9	24,9
<i>Institucije BiH</i>	11,1	0,4	0,2	0,8	0,8	0,8
<i>FBiH</i>	37,3	2,1	0,2	7,6	7,3	28,4
<i>RS</i>	18,5	5,3	-3,3	-1,7	4,9	30,5
<i>BD</i>	2,4	3,7	4,4	6,1	13,2	19,7

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Porez na dodatu vrijednost. Za prvih osam mjeseci tekuće godine, po osnovu PDV-a, prikupljeno oko 3,3 miliona KM neto prihoda, što je je za 4,6% više nego u istom periodu prethodne godine. Prikupljeni prihodi od PDV-a, za isti period, a prema poreskim prijavama, veći su za 4,7% g/g od čega su naplaćeni prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji za 20,7% g/g, dok su naplaćeni prihod od PDV-a pri uvozu viši su za 11,5% g/g¹².

Akcize. Prihodi od akciza, i u periodu januar - avgust 2017. godine, bilježe povećanje. Tako su u navedenom periodu, neto prihodi od akciza uvećani za 5,1% g/g, čime su dostigli iznos od oko 1 milijarde KM na kraju posmatranog perioda.

Carine. Po osnovu carina u prvih osam mjeseci 2017. godine prikupljeno je oko 173 miliona KM neto prihoda, i viši su za 10,8% u poređenju na isti period prethodne godine.

¹² Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

Putarine. Po osnovu putarina u istom periodu, prikupljeno je za 9,3% više neto prihoda, odnosno oko 250 miliona KM.

Raspoređeni prihodi. Nakon izdvojenih 851 milion KM za isplatu povrata sa JR UIO (minimalne rezerve), za raspodjelu krajnjim korisnicima ostalo je neto prihoda u iznosu od oko 3,6 milijardi KM (3,2% g/g više). U posmatranom periodu, izdvojena sredstva za servisiranje obaveza vanjskog duga su povećana za 33,8% g/g, što je umanjilo sredstva za finansiranje budžetskih izdataka za 0,6% g/g.

2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

U posmatranom periodu, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 4,7 milijardi KM prihoda. Ovim su prihodi po osnovu direktnih poreza, doprinosa i drugih prihoda povećani za 10,4% g/g. U obje poreske uprave sve vrste prihoda bilježe pozitivne stope rasta (što se može vidjeti iz tabele ispod).

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-avg 2017			RS jan-avg 2017			BiH jan-avg 2017		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2016	2017		2016	2017		2016	2017	
Direktni porezi	514,4	637,5	23,9	297,8	323,2	8,5	812,3	960,7	18,3
<i>Porez na dohodak</i>	238,1	265,1	11,4	141,6	154,6	9,2	379,7	419,8	10,6
<i>Porez na dobit</i>	161,0	255,1	58,4	135,0	142,9	5,8	296,0	398,0	34,5
<i>Porezi građana</i>	114,4	116,3	1,7	21,3	25,7	20,6	135,7	142,0	4,6
<i>Ostali porezi</i>	1,0	1,0	3,3	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	3,3
Takse, kazne i naknade	429,2	460,5	7,3	240,6	263,1	9,3	669,8	723,6	8,0
Doprinosi	1.921,1	2.092,2	8,9	881,1	951,5	8,0	2.802,2	3.043,7	8,6
<i>PIO</i>	1.058,6	1.157,0	9,3	492,3	521,9	6,0	1.550,8	1.678,9	8,3
<i>Zdravstvo</i>	775,4	839,4	8,3	323,9	360,2	11,2	1.099,3	1.199,6	9,1
<i>Nezaposleni</i>	87,1	95,8	9,9	25,0	26,6	6,6	112,1	122,4	9,2
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	37,2	39,6	6,4	37,2	39,6	6,4
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	2,8	3,2	14,5	2,8	3,2	14,5
UKUPNO	2.864,7	3.190,2	11,4	1.419,6	1.537,8	8,3	4.284,3	4.728,0	10,4

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza, ukupno je prikupljeno oko 960,7 miliona KM (18,3% g/g više). Dvije glavne kategorije direktnih poreza i dalje su porez na dohodak i porez na dobit. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i porez na dohodak od nesamostalne djelatnosti. Po ovom osnovu prikupljeno je oko 420 miliona KM (10,6% više). Po osnovu poreza na dobit je prikupljeno oko 398 miliona KM (više za 34,5%). Najznačajni rast u kategoriji poreza na dobit ostvaren je zahvaljujući porezu na dobit preduzeća, porezu na dobit pravnih lica iz oblasti igara na sreću, porezu na dobit banaka i mikrokreditnih organizacija. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i nesamostalne djelatnosti.

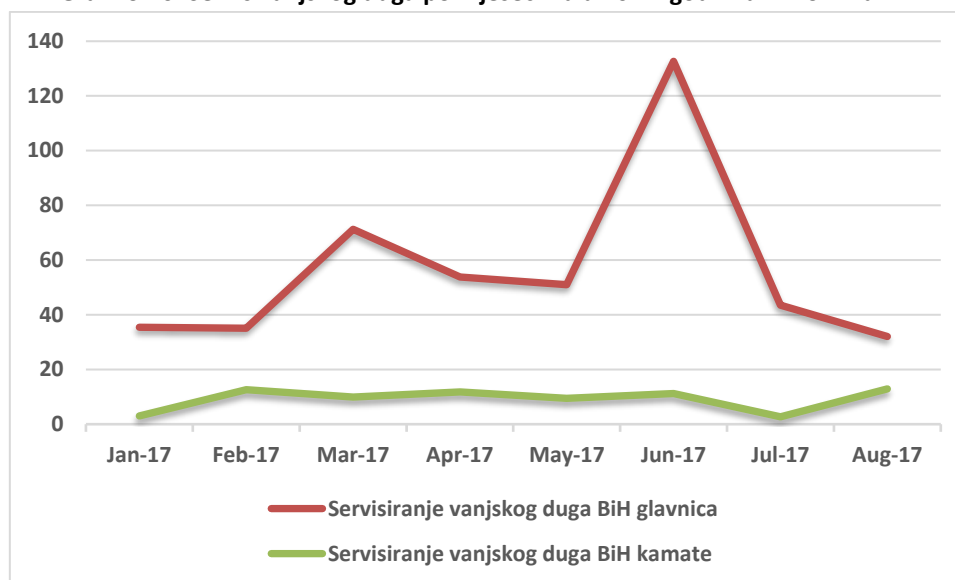
Prihodi od doprinosa. Po osnovu doprinosa u posmatranom periodu ukupno je prikupljeno preko 3 milijarde KM, ili 8,6 % više nego u istom periodu prethodne godine. Pojedinačne kategorije prihoda od doprinosa, kao i stope njihovog rasta, mogu se vidjeti iz tabele iznad.

Ostali prihodi. Naplaćeni prihodi po osnovu taksi, kazni i naknada u posmatranom periodu su iznosili oko 724 miliona KM (viši za 8,0% g/g). Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za korištenje šuma, naknada za korišćenje mineralnih voda, priređivanje igara na sreću, različite administrativne takse). U oba entiteta prisutno je povećanje naplate prihoda i od poreza i doprinosa, kao i ostalih prihoda (kazni i naknada) usljed pojačanih inspekcijских kontrola.

2.3. Servis vanjskog duga

Za prvih osam mjeseci 2017. godine, ukupno je servisirano oko 528 miliona KM, vanjskog duga, čime je u posmatranom periodu zabilježen rast istog od 34% g/g. Rast glavnice vanjskog duga je iznosio 40,9% g/g, za čije je servisiranje utrošeno oko 455 miliona KM. U istom periodu, servis kamate po osnovu vanjskog duga je uvećan za svega 2,8% g/g.

Grafikon 6: Servis vanjskog duga po mjesecima u 2017. godini u milionima KM

Izvor: Centralna banka BiH

Najveći dio servisiranih obaveza (35,6%) se odnosi na servis duga prema MMF-u. Zatim slijede, 20,8% od ukupno servisiranih obaveza, Svjetska banka, 12,4% EBRD (Evropska banka za obnovu i razvoj), 10% EIB (Evropska investicijska banka).

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

3.1. Cijene

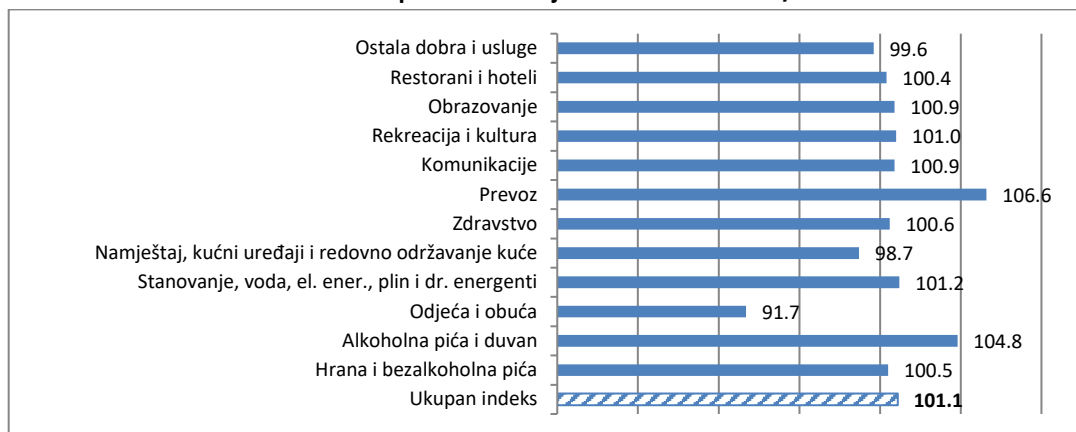
Rast ukupnog nivoa cijena u BiH nastavljen je u avgustu 2017. godine (1% g/g). U periodu I-VIII 2017. godine registrovana je inflacija od 1,1% g/g. Iako je indeks potrošačkih cijena uvećan u gotovo svim odjeljcima, najveći međugodišnji rast cijena bio je u odjeljcima prevoza, alkoholnih pića i duvana (grafikon ispod). Uslijed rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu cijene u odjeljku prevoza u posmatranom periodu su uvećane za 6,6% g/g. Cijena sirove nafte u avgustu 2017. godine iznosila je oko 50 \$/barelu i veća je za 11,3% u odnosu na avgust prethodne godine.¹³

Na rast cijena u odjeljku alkohola i duvana (4,8% g/g, I-VIII 2017. godine) najviše je uticalo poskupljenje duvana i cigareta u 2017. godini.¹⁴ Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića su uvećane za 0,5% g/g, ali zbog velikog udjela u CPI indeksu doprinijele su inflaciji u BiH. Rast inflacije u posmatranom periodu samo je djelimično usporen kroz međugodišnje smanjenje cijena u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće, ostalih dobara i usluga.

¹³ Izvor: Svjetka banka, Commodity price data (crude oil, average).

¹⁴ Povećanje akciza na duvan i cigarete u 2017. godini. Detaljnije o iznosu akciza u Informaciji za januar 2017. godine.

Grafikon 7: Indeks potrošačkih cijena u BiH I-VIII 2017/I-VIII 2016

Izvor: BHAS

3.2. Monetarni sektor

Značajnijih promjena monetarnih agregata u odnosu na prethodne mjesecе nije bilo, te su sve komponente pričuvnog novca i ukupne novčane mase zadržale sličan rast na godišnjoj razini. Ukupna novčana masa na kraju kolovoza zabilježila je rast od 9,8% g/g te je iznosila 21,5 mlrd. KM. Detaljan pregled stanja i godišnje stope promjene dani su u tabeli ispod.

Tabela 4: Kretanje novčane mase (I - VIII 2017. godine)

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	3.631	6.604	10.235	4.054	1.694	5.528	11.275	21.511
Stopa rasta g/g	10,7%	1,1%	14,1%	12,0%	10,7%	1,1%	6,2%	9,8%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac na kraju promatranog razdoblja iznosio je 9,0 mlrd. KM i veći je za 12,6% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pokrivenost pričuvnog novca deviznim pričuvama iznosila je 113,4% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

Tabela 5: Kretanje pričuvnog novca (I – VIII 2017. godine)

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	4.333	4.567	73	8.973
Stopa rasta g/g	10,9%	13,3%	163,1%	12,6%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo računa obveznih pričuva iznosio je 4,3 mlrd. KM što je za 8,2% više u odnosu na prvih osam mjeseci 2016. godine. Godišnji rast je nešto brži u odnosu na prethodne mjesecе iz razloga što su i prosječne obvezne pričuve i višak iznad obveznih pričuva zabilježili pozitivan rast, što nije bio slučaj

u prethodnim mjesecima kada je višak iznad obvezne pričuve bilježio smanjenje zbog izmijenjenog načina obračuna obveznih pričuva.

Tabela 6: Prosječne obvezne pričuve (I – VIII 2017. godine)

Opis	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Višak iznad obvezne pričuve	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=4/1
Stanje u mil. KM	21.543	2.154	4.344	2.190	10,0%	20,2%
Stopa rasta g/g	10,5%	10,5%	8,2%	5,9%	-	-

Izvor: CBBiH

Stanje bruto deviznih pričuva na kraju kolovoza 2017. godine iznosilo je 10,2 mlrd. KM. Od tog iznosa najveći dio je bio investiran u vrijednosne papire (70,1%), dok se 25,7% bruto deviznih pričuva čuvao u obliku depozita kod nerezidentnih banaka. Inozemna valuta u trezoru CBBiH činila je 2,2% deviznih pričuva, a zlato 2,0%. Detaljan pregled strukture bruto deviznih pričuva dan je u tabeli ispod.

Tabela 7: Stanje deviznih pričuva za razdoblje od I – VIII 2017. godine

Opis	Zlato	Držanje SDR	Inozemna valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	208	2	218	2.610	0	7.136	10.175
Učešće u ukupnom	2,0%	0,0%	2,2%	25,7%	0,0%	70,1%	100,0%
Stopa rasta g/g	-5,3%	-42,9%	44,6%	-7,9%	-	20,3%	11,3%

Izvor: CBBiH

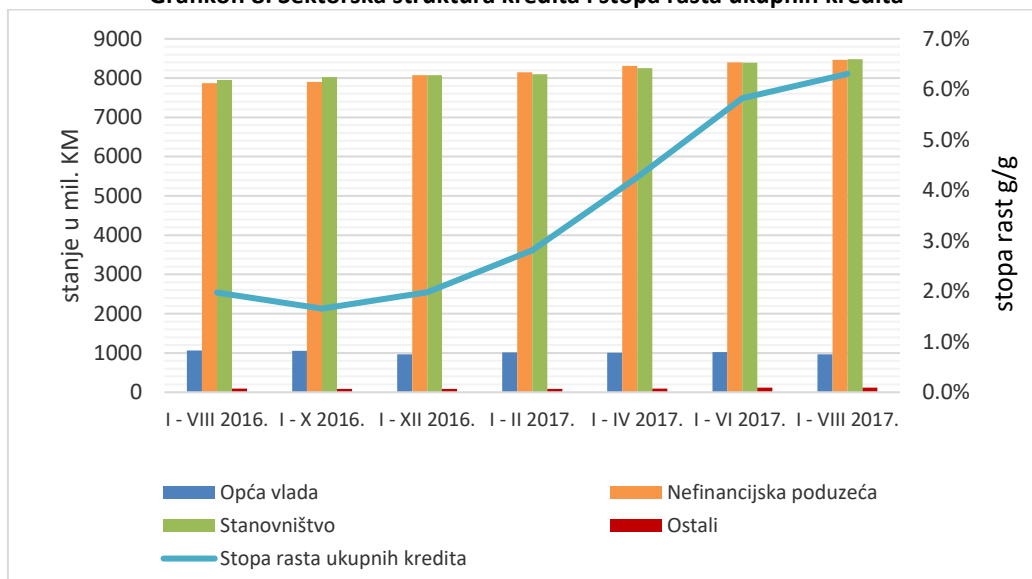
3.3. Bankarski sektor

Ukupni krediti za prvih osam mjeseci 2017. godine dosegli su iznos od 18,0 mlrd. KM i poredeći s istim razdobljem prošle godine veći su za 1,1 mlrd. KM, odnosno 6,3%. Krediti svih sektora dali su pozitivan doprinos rastu ukupnih kredita, izuzev kredita općoj vladi koji bilježe negativan rast g/g.

Godišnji rast kredita nefinancijskim poduzećima iznosio je 7,7% g/g i na kraju promatranog razdoblja su iznosili 8,5 mlrd. KM. Slično, krediti plasirani stanovništvu iznosili su 8,5 mlrd. KM i veći su za 6,8% g/g. U isto vrijeme, krediti općoj vladi iznosili su 966,9 mil. KM i manji su za 8,6% g/g. Krediti ostalim sektorima ukupno iznosili su svega 116,2 mil. KM, ali su zabilježili najbrži rast od 28,6% g/g¹⁵.

¹⁵ Sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna i privatna poduzeća. Sektor opće vlade čine sve razine vlada u BiH. Za potrebe izrade Informacije ostali sektor čine: ostale financijske institucije, neprofitne organizacije i ostali, jer pojedinačno, ovi sektori imaju malo učešće u ukupnim depozitima, odnosno ukupnim kreditima.

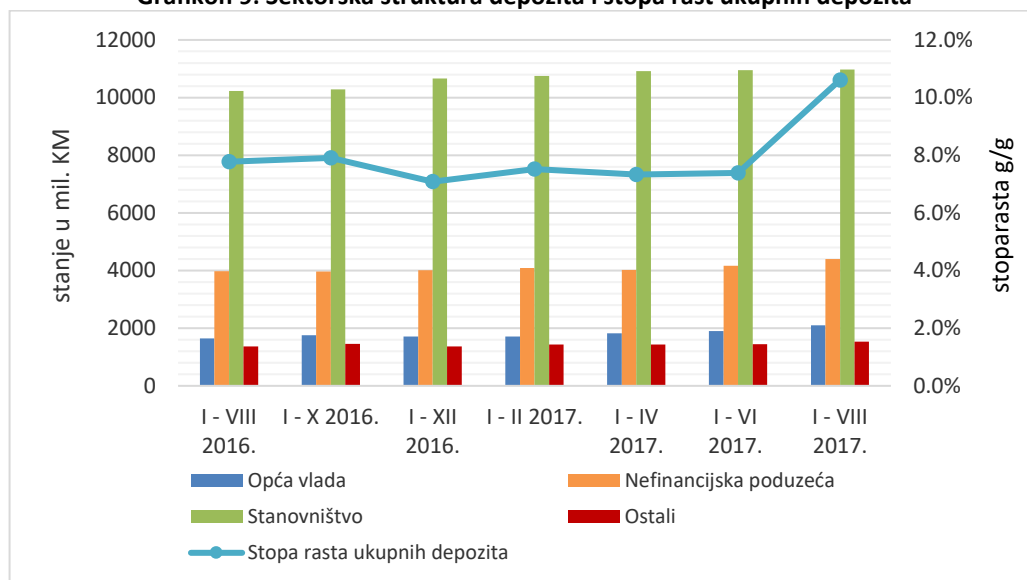
Grafikon 8: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Ukupni depoziti za prvih osam mjeseci 2017. godine iznosili su 19,0 mlrd. KM i od tog iznosa na depozite stanovništva odnosilo se 11,0 mlrd. KM, depozite nefinancijskih poduzeća 4,4 mlrd. KM, opće vlade 2,1 mlrd. KM te ostalih sektora ukupno 1,5 mlrd. KM. Godišnja stopa rast ukupih depozita iznosila je 10,4% g/g. Najveći doprinos rastu dali su depoziti stanovništva (4,4 postotnih bodova), zatim depoziti opće vlade 2,7 p.b., depoziti nefinancijskih poduzeća 2,5 p.b. Depoziti ostalih sektora ukupno dali su doprinos od 1,0 p.b.

Grafikon 9: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

Izvor: CBBiH

3.4. Berze u BiH

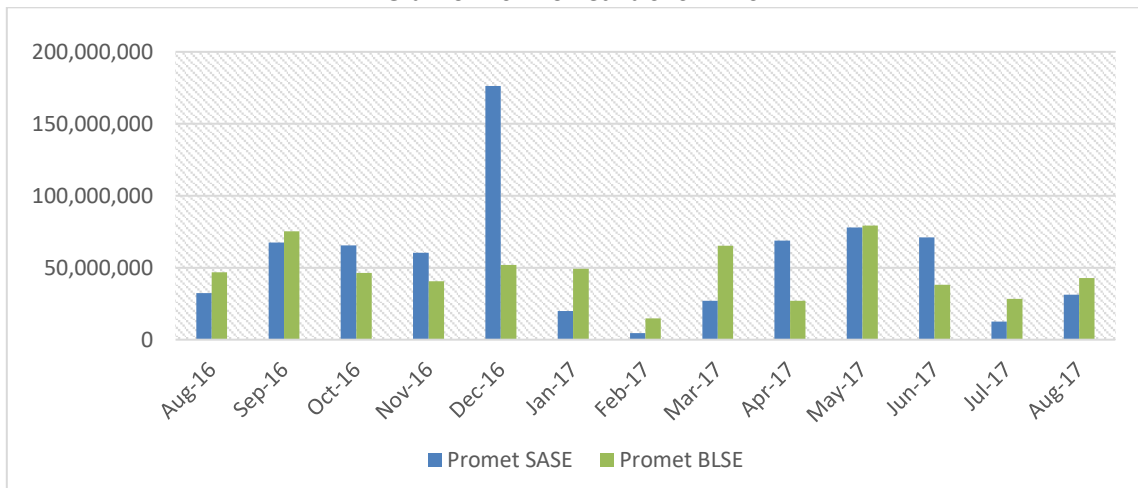
Promet na sarajevskoj berzi u mjesecu augustu je iznosio svega 31,2 mil. KM što predstavlja 42% ukupnog prometa u BiH time ostvarivši pad prometa od 3,9% g/g. U augustu nije bilo javne ponude trezorskih zapisa i obveznica putem SASE.

Tabela 8: Promet (u KM) na SASE i BLSE u augustu 2017. godine

Mjesec	SASE	BLSE	UKUPNO
Aug-15	50.708.798	21.482.926	72.191.724
Aug-16	32.460.370	46.827.823	79.288.193
Aug-17	31.178.357	42.717.474	73.895.831

Izvor: SASE i BLSE

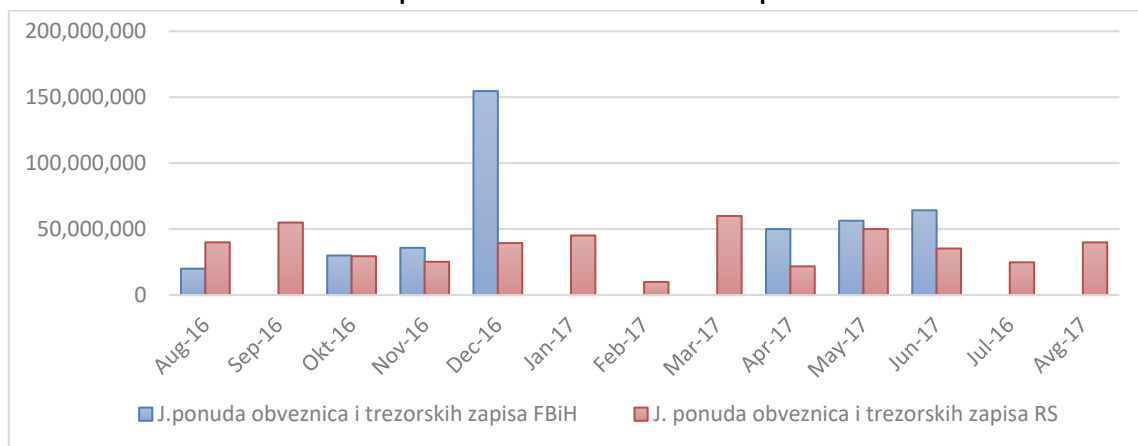
Grafikon 10: Promet na SASE i BLSE

Izvor: SASE

Za razliku od sarajevske berze na banjalučkoj berzi je održana javna ponuda Obveznica RS u vrijednosti od 25 mil. KM dok je javnom ponudom Trezorskih zapisa RS skupljeno 14,95 mil. KM. Redovan promet bez javne ponude obveznica i trezorskih zapisa je iznosio svega 2,8 mil. KM što iznosi svega 6,5% ukupnog prometa. Time ja na BLSE ukupan promet iznosio 42,7 mil. KM ostvarivši pad prometa od 8,8% g/g uz učešće u ukupnom prometu u BiH od 58%.

Grafikon 11: Javna ponuda obveznica i trezorskih zapisa na SASE i BLSE

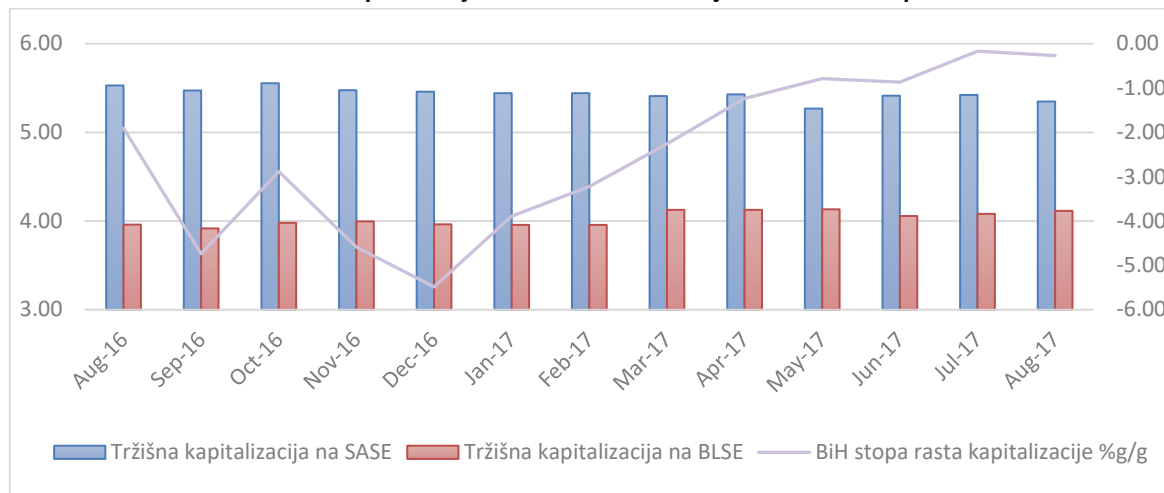

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet na obje berze u mjesecu augustu 2017. godine je iznosio svega 73,9 mil. KM uz pad stope rasta 6,8% g/g. Od ovoga iznosa nešto više od pola 54,1% ili 39,9 mil. KM je iznosio promet na osnovu primarne emisije trezorskih zapisa i obveznica. U mjesecu augustu kapitalizacija na SASE je iznosila 5,34 mlrd. KM uz pad od 3,3% g/g, dok je kapitalizacija na BLSE u istom mjesecu iznosila 4,11 mlrd. KM uz rast od 3,9 % g/g. Odnos vrijednosti kapitalizacije na SASE i BLSE je 56,6% prema 43,5%.

Vrijednost ukupne kapitalizacije na SASE i BLSE na kraju mjeseca augusta iznosi 9,46 mlrd. uz minimalan pad od 0,3% g/g.

Grafikon 12: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta

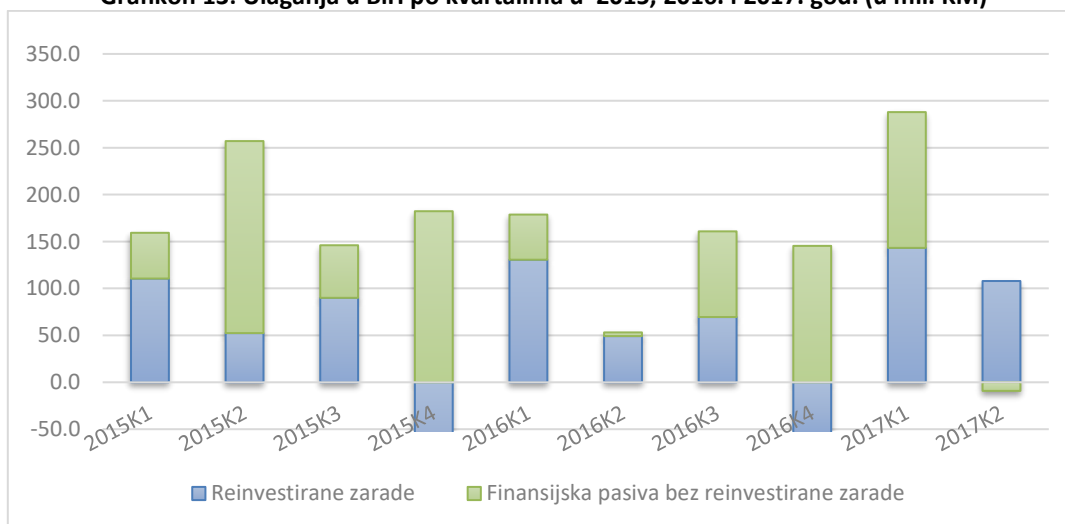

Izvor: SASE i BLSE

4. Strane direktne investicije

Prema posljednjim podacima CBBiH u platnom bilansu za pola godine ukupna strana ulaganja su iznosila 386,7 mil. KM (neto finansijska pasiva). Već drugi kvartal za redom SDU ostvaruju dobre rezultate. U prvom kvartalu SDU su veće za 61,1% g/g dok je ostvareni rast u drugom kvartalu 85,8% u odnosu na isti period prošle godine. Ovo je rezultiralo ukupnim rastom ulaganja za prvo polugodište od 66,8% g/g.

Grafikon 13: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015, 2016. i 2017. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Obećavajuće zvuči i da se udio reinvestirane zarade u ukupnim ulaganjima smanjio na 65% (251,2 mil. KM) u odnosu na prvo polugodište 2016. godine kada je iznosio 77,6%.

Tabela 9: SDI po kvartalima u 2013, 2014, 2015, 2016. i 2017. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2013	333,2	182,7	2,1	-50,5	467,6
2014	263,5	215,4	134,6	185,0	798,5
2015	159,3	257,1	146,0	91,4	653,8
2016	178,7	53,2	160,9	89,5	482,2
2017	288,0	98,8			

Izvor: CBBiH

Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je (09.09.2016. godine) Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting B sa stabilnim izgledima dok je u februaru 2016. agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima”.